

Veenweiden Krimpenerwaard

Vragen online sessie Het ontwerp | 15 dec 2021

Hieronder vindt u de vragen die zijn gesteld tijdens de online sessie van 15 december 2021 over het ontwerp van Veenweiden Krimpenerwaard. Per vraag vindt u het antwoord dat wij op basis van huidige kennis en inzichten kunnen geven.

Dit document is afgerond op 20 december 2021.

1

---

a) Komen er geen windmolens in het natuurgebied Kadijk west?

b) Zijn straks de weilanden leeg; geen koeien, geen schapen, lege weilanden alleen maar voor vogels en grasmaaien voor hooi? Weg klassieke sfeer door koeien en schapen?

a) Er komen geen windturbines om energie op te wekken, wel kleinere windmolens om het water op een duurzame manier naar een hoger niveau te pompen. Deze zijn maximaal 7 meter hoog, meestal maar 4 meter. Zo'n molen staat al in De Nespolder:

b) Het is niet de bedoeling lege weilanden te maken. Sterker nog, boerenbeheer is nodig om de omstandigheden te creëren waarin weidevogels en andere planten en dieren goed gedijen. Zo kunnen uitwerpselen van vee (mits niet overmatig) een belangrijke rol spelen in de voedselvoorziening van weidevogels en hun kuikens, door de wormen, kevers en vliegen die er op af komen. Er zullen dus koeien en schapen te zien blijven, vermoedelijk wel minder grote groepen.

2

Staat het waterpeil niet te hoog? Het waterpeil staat zo hoog, dat het bodemleven grotendeels verzuipt. De biodiversiteit slootkanten kalven af en verdwijnen in de sloot. Dit zal ook weer gevolgen hebben voor weidevogelstand door gebrek aan bodemleven. Tegelijkertijd wordt er op deze manier geen CO₂ uitstoot beperkt. De verzopen zode wordt blootgelegd veen net zoals al die slootkanten. Wil je proberen natuurwaarden te creëren kan dat mijn inziens juist met een lager peil tov nu in De Nesse, een goede graszoden beperkt CO₂, methaan en lachgas uitstoot.

In Polder de Nesse vindt sinds 2017 evaluatie-onderzoek plaats. In 2018, toen de peilopzet gerealiseerd was, is er uitvoerig naar de aantallen insecten, spinnen en regenwormen gekeken¹. De conclusies luiden als volgt:

- De vernatting van de graslanden is positief voor insecten en regenwormen. De variatie in droge en natte plekken nam er namelijk door toe.
- De aantallen regenwormen, emelten en insecten waren iets hoger in vochtige percelen en langs perceelranden. De variatie is enorm want zowel in droge als zeer natte percelen konden de dichtheden zeer hoog of zeer laag zijn.

---

¹ Van der Winden J. *et al.*, 2018. Effect natuurmaatregelen in Polder Berkenwoude en de Nesse. Rapportage 2017-2018: veranderingen in biodiversiteit vogels, insecten en regenwormen. Rapport 2018-05, Jan van der Winden Ecology, Utrecht

- Het aanbod aan plekken met hoge regenwormdichtheden (> 100 per m^2) is ruim verspreid over de polder aanwezig en lijkt daarom niet beperkend voor volwassen steltlopers.

Op grond van onderzoek² wordt voor de meer kritische weidevogels (grutto, tureluur, slobbeend, zomertaling) idealiter uitgegaan van een grondwaterstand onder maaiveld van 0 tot 20 cm onder maaiveld in de maanden april en mei. Uiteraard gaan er bij dit soort vernatting vaak andere soorten gras groeien dan bij een hogere drooglegging. Het is uiteraard niet de bedoeling dat de graszode langs de slootkanten verdwijnt. Dat dit plaatselijk in Polder De Nesse is gebeurd heeft onder meer de volgende oorzaken: 1) Doordat de waterafvoer in het natuurpeilgebied nog (verder) geoptimaliseerd moet worden, is het waterpeil in de winter af en toe tot boven het 'bovenpeil' uit het peilbesluit gestegen. 2) De graszode wordt hierdoor (zeer) kwetsbaar voor begrazing en in combinatie met grote aantallen grazende ganzen en smienten in de winter leidt dit tot het plaatselijk verdwijnen van de graszode en 'verslemping' van de bodem. Er wordt uiteraard aan gewerkt om deze situaties in de toekomst te voorkomen, maar de fijn-afstemming van het beheer is deels ook 'leren door te doen'.

3

Zuid-Hollands Landschap wil juist geen bemesting op weidevogelland. Jullie vertellen dat dat wel nodig. Is erg tegenstrijdig?

Het is balanceren tussen modern boeren en natuurinclusief boeren. De uitwerpselen van bijvoorbeeld koeien en schapen zijn belangrijk voor weidevogels, omdat ze insecten en wormen aantrekken. Vaste mest vanuit de stal is, mits met mate toegepast, ook goed voor weidevogels. Maar tegelijkertijd hebben we wel een mestprobleem. Er zijn vaste normen gesteld in het inrichtingsplan voor de maximale bemesting. En het is niet zwart-wit, maar een nauw afstemwerk tussen de boer en beheerder.

---

² Geld, J. van der, N.M. Groen & R. van't Veer, 2013. Weidevogels in een veranderend landschap: meer kleur in het grasland. KNNV Uitgeverij, Zeist

4

Hoe wordt er voor gezorgd dat het publiek van de natuur kan genieten?

Er zijn nu al veel fiets- en wandelpaden. Daarnaast proberen we zaken toe te voegen zoals vogelkijkschermen en uitkijkposten. We proberen het gebied dus nog aantrekkelijker te maken voor recreatie. Maar er zijn ook locaties die niet vrij toegankelijk zijn. Bijvoorbeeld omdat de natuur dan verstoord kan worden of omdat het land eigendom is van een boer.

5

Hoe wordt de waterkwaliteit in de nieuwe gebieden gegarandeerd als even verderop de intensieve veehouderij gewoon doorgaat met bemesten?

Een groot deel van de natuurgebieden krijgt een eigen watersysteem, gescheiden van de landbouwgebieden. In deze natuurgebieden wordt ook zoveel mogelijk regenwater vast gehouden. Als er water wordt ingelaten, maken we zoveel mogelijk gebruik van rivierwater. In de landbouwgebieden zelf wordt overigens ook gewerkt aan het voorkomen van mestverliezen naar het water.

6

Er werd net gesteld bodemdaling door oxidatie in noordrand tot rond 1 cm, dit is onjuist. Hier is bodemdaling door wegzijging aan de orde. Graag nuance. De hele agrarische sector in de Krimpenerwaard is geëxtensiveerd. Ook graag nuance.

De Zuidplaspolder ligt aanzienlijk lager dan de Noordrand van de Krimpenerwaard. Je hebt in veenweidengebieden zoals de Krimpenerwaard dat het water als het ware onder de rivier doorstroomt (wegzijgt) richting het laagste punt en daarmee heel langzaam de bodemdaling veroorzaakt. Dit is een geologisch proces. Oxidatie speelt

daarnaast ook een rol. Er wordt in Nederland onderzoek naar dit soort situaties gedaan. Bij de noordrand is deze nuance zeker aan te brengen.

De extensivering van de landbouw in de Krimpenerwaard in de laatste 20 à 30 jaar heeft er nog niet voor gezorgd dat de beoogde natuur zich *binnen het Natuurnetwerk Nederland* automatisch herstelt. Daarvoor is het grondgebruik ter plaatse nog te intensief en zijn er gerichte maatregelen nodig. De benodigde (extra) extensivering om de natuurdoelen te verwezenlijken, is voor natuurgebied *met* agrarisch medegebruik overigens geringer dan in natuurgebied *zonder* agrarisch medegebruik.

7

Slootkanten in al ingerichte gebieden kalven heel erg af (bijvoorbeeld in De Nesse) door peilopzetting, hoe gaan ze dat in nieuwe gebieden voorkomen (botanisch een achteruitgang)?

We hebben dit laten onderzoeken in Oudeland, de Berkenwoudse Driehoek en Polder de Nesse³. Afkalving komt voor, met name in de Nesse, maar is wel beperkt van omvang. Zie verder het antwoord op vraag 2.

8

Wordt bij de Gouderakse landscheiding rekening gehouden in de aanleg dat er ooit nog bruggen vanuit de Achterbroek aangelegd kunnen worden? Dan kunnen de aangrenzende boeren van aldaar de grond beheren, zonder over de openbare weg te hoeven.

In het ontwerp is goed gekeken naar het beheer. Op dit moment is het de bedoeling deze gronden vanaf de dijk te beheren.

Tijdens de beheerfase ontstaan er wellicht inzichten op over hoe het beheer anders, beter of makkelijker kan. Waar nodig en mogelijk komen er dan aanpassingen in de ontsluitingen.

---

³ [In voorbereiding:] Smit, T. & J.L. Spier, 2021. Oeverkwaliteit in de Krimpenerwaard. Evaluatie van inrichtingsmaatregelen en peilveranderingen in het NBO-gebied. Rapportnr. 21-0286. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Men moet goed beseffen dat een weidevogel een weidevogel is en geen moerasvogel. Ik ben er van overtuigd dat het waterpeil te hoog komt te staan voor weidevogels, de gemiddelde drooglegging in Krimpenerwaard is zeer gering ongeveer 45 cm. Beperking CO2 uitstoot is niet aan de orde.

De gemiddelde drooglegging in de Krimpenerwaard is vanuit landbouwkundig oogpunt en gerelateerd aan andere landbouwgebieden inderdaad 'zeer gering'. Dit wil echter niet automatisch zeggen dat 45 cm ook 'de meest ideale drooglegging' is voor de beoogde weidevogels. Juist in natuurgebieden 'zonder agrarisch medegebruik' (met het hoogste ambitieniveau) wordt voor de weidevogels wel die 'meest ideale drooglegging' nagestreefd. Voor doelsoorten zoals grutto, tureluur, slobbeend en zomertaling wordt een beheerder van weidevogelgrasland voor de subsidie vanuit de overheid er (bij dit ambitieniveau) op 'afgerekend' dat op minstens 80% van het oppervlak de grondwaterstand in de periode maart-juni op *minder* dan 45 cm onder maaiveld ligt. Die 45 cm is niet toevallig, het is de grondwaterdiepte waarbij de bovengrond (door capillaire opstijging) gemiddeld nog steeds vochtig zal blijven. Op grond van onderzoek in heel Nederland⁴ wordt voor genoemde weidevogels echter *idealiter* uitgegaan van een grondwaterstand onder maaiveld van 0 tot 20 cm in de maanden april en mei. Uit onderzoek naar de voedselsituatie en aantallen weidevogels specifiek in Polder de Nesse⁵ is gebleken dat dit goed uitpakt, behalve dat er wel een predatieprobleem is (zie ook het antwoord op vraag 16).

---

⁴ Geld, J. van der, Groen, N.M., Veer, R. van 't 2013. Weidevogels in een veranderend landschap: meer kleur in het grasland. KNNV Uitgeverij, Zeist.

⁵ a) Van der Winden J. *et al.*, 2018. Effect natuurmaatregelen in Polder Berkenwoude en de Nesse. Rapportage 2017-2018: veranderingen in biodiversiteit vogels, insecten en regenwormen. Rapport 2018-05, Jan van der Winden Ecology, Utrecht. b) Bom R, P. van Horssen & J. van der Winden, 2020. Effect vernatting in Polder Berkenwoude en de Nesse. Veranderingen in biodiversiteit vogels in de periode 2017-2020. Rapport 2020-07, Jan van der Winden Ecology, Utrecht.

Volgens (ander) onderzoek⁶ heeft het verhogen van de grondwaterstand in de Krimpenerwaard voordelen voor het tegengaan van bodemdaling én van de uitstoot van CO₂.

10

Zou er meer aandacht voor predatiebeheer kunnen worden gerealiseerd?

Predatoren zijn roofdieren. Er is aandacht voor het belemmeren van roofdieren in bijvoorbeeld een weidevogelgebied. Allereerst door er in het ontwerp rekening te houden, bijvoorbeeld geen hoog opgaande begroeiing waarin roofdieren zich schuil kunnen houden nabij plekken waar vogels nesten kunnen maken. Ook het natuurbeheer speelt een rol, bijvoorbeeld tijdig maaien. En het kan ook nodig zijn de roofdierstand via jacht te begrenzen.

11

Worden er ook doorgaande vaar- en kanoroutes aangelegd?

Er zijn al vaar- en kanoroutes in de Krimpenerwaard, die zullen er ook zijn of komen langs het gebied. Kanoroutes door het gebied heen zijn niet gepland, vanwege de verstoring van plant en dier.

12

Met welke bedoeling staan de bankjes aan de Breekade (vanaf Boer Bas, KradIJ - N210) met de rug naar het water en zichtveld naar fietspad gekeerd? Als natuurliefhebber kijk ik liever naar de weilanden en de watervogels.

Waarom de bankjes zo zijn geplaatst, is voor ons lastig te achterhalen. Uw punt is evenwel duidelijk, natuurliefhebbers en andere recreanten kijken graag richting een mooi uitzicht. Dit aandachtspunt nemen we mee

---

⁶ Burger, S., Winkel T. te & Pijlman, J., 2019. Bodemdaling Krimpenerwaard, eindrapport. In opdracht van de gemeente Krimpenerwaard. Louis Bolk Instituut, AcaciaWater & Orvion, Gouda.

13

Hoe wordt er omgegaan met eventuele overlast?

Tijdens de uitvoering kunt u overlast ervaren van bijvoorbeeld graafwerkzaamheden en grondverplaatsing. We proberen die zoveel mogelijk te beperken, onder meer door grond die we ergens verwijderen zoveel mogelijk binnen hetzelfde gebied weer een plek te geven (en andersom). Dat voorkomt veel aan- en afvoer.

Mocht u overlast ervaren, dan kunt u zich in eerste instantie tot de aannemer in kwestie richten. Wij maken daar in de opdrachtverlening afspraken over met de aannemers. Mocht dat geen soelaas bieden: er zal ook een aanspreekpunt bij het programmabureau zal tijdens de uitvoering.

14

Wat wordt er gedaan met de grondvervuilingslocaties?

De bestaande locaties zijn in kaart gebracht, daar werken we omheen. Mochten we onverhoopt op een nieuwe locatie stuiten, dan leggen we het werk stil, gaan onderzoek doen en passen zo nodig de plannen er op aan.

15

Hoe lang duurt het voor de natuur zich ontwikkelt?

Na de inrichting is er goed beheer nodig om de natuur zich echt te laten ontwikkelen. Op sommige onderdelen herstelt de natuur zich vrij snel, andere dingen duren langer. In bepaalde gevallen doorloopt de natuur een aantal ontwikkelingsfasen. Het kan uiteindelijk jaren duren voor de beoogde natuur er is, tot soms misschien wel twaalf jaar.

16

Hoe gaat het met de al aangelegde natuurgebieden in de Krimpenerwaard?

Uit evaluatieonderzoek blijkt het volgende. De effecten van de vernatting van de polder De Nesse en Berkenwoude hebben vanaf 2017 een sterk

positief effect gehad op de aantallen vogels en soortenrijkdom. Dit geldt zowel voor weidevogels als voor andere vogelsoorten. Deze effecten zijn ook nog duidelijk zichtbaar na vijf jaar, inmiddels lijkt de draagkracht van het gebied, en daarbij de maximale populatiegrootte van veel soorten, bijna bereikt. Zelfs op plekken waar niet is geplagd, zorgt het verhogen en flexibel instellen van het peil voor een toename in het aantal vogels in het gebied. Verder is geconstateerd dat de steltlopers binnen het vernattingsgebied genoeg voedsel kunnen halen. Ze vetten er zelfs op voor ze naar Afrika gaan. Er is wel een probleem met de predatie van de gruttokuikens. Waar voor gewaakt moet worden is dat er in mei voldoende gras aanwezig is dat tot de buik van de volwassen grutto's reikt en waarin de kuikens goed kunnen schuilen. Daarnaast moeten we voorkomen dat lijnvormige ruige oevervegetaties aaneensluitend vanaf de randen het gebied in lopen, omdat grondpredatoren die in de broedperiode als toegangsroute kunnen benutten. Aanvullend is mogelijk faunabeheer van bepaalde predatoren nodig (voor zover wettelijk toegestaan). In polder De Nesse, de Berkenwoudse Driehoek en Oudeland is ook de ontwikkeling van de oevers en oevervegetaties geëvalueerd. Hier blijkt uit dat de oevervegetaties nog in ontwikkeling zijn en dat oeveraanpassingen (mogelijk in combinatie met peilaanpassingen) zorgen voor nieuwe groeiplekken, waardoor diversiteit van de (typen) begroeiing langs de oevers toeneemt. In de Berkenwoudse Driehoek zijn er sinds de jaren negentig diverse natuurontwikkelingsmaatregelen getroffen. Deze hebben geresulteerd in een sterke toename van de natuurwaarde, vooral van plantensoorten van nat schraalland en van vogels. In percelen in Oudeland die vijf jaar geleden zijn afgeplagd (om nat schraalland te realiseren) duiken nu de eerste klokjesgentianen op.

Hoe worden we verder geïnformeerd?

Via de website www.veenweidenkrimpenerwaard.nl is veel (actuele) informatie te vinden. Belangrijke berichten en aankondigingen kunt u daar lezen. Daarnaast verspreiden we meerdere keren per jaar een mailnieuwsbrief, via de website kunt u zich daarvoor aanmelden. Ook zullen we regelmatig informatie plaatsen in Het Kontakt.

Mocht u iets specifiek willen weten en het staat niet op de site, mailt u dan gerust met info@veenweidenkrimpenerwaard.nl.

* * *